

adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS) jaarverslag 2020 »

inhoudsopgave

1. Inleiding

2. De ACAS

*3. De
werkzaamheden
van de ACAS*

*4. De Rosmalense
flatmoord*

Colofon

1. *Inleiding*

In dit jaarverslag van de Adviescommissie afgesloten strafzaken (hierna: ACAS) over 2020 wordt in paragraaf 2 eerst aandacht besteed aan de taak en bevoegdheden, alsmede aan de gewijzigde samenstelling van de ACAS in 2020. In paragraaf 3 worden de activiteiten van de ACAS uiteengezet: daarbij wordt de stand van de advisering besproken en wordt kort stilgestaan bij de inhoud van de ontvangen adviesaanvragen en de overige activiteiten van de ACAS. In paragraaf 4 wordt vervolgens ingegaan op de zaak van de Rosmalense flatmoord.

2. *De ACAS*

2.1. TAAK EN BEVOEGDHEDEN

Wanneer het gaat om een veroordeling wegens een misdrijf waarop een gevangenisstraf van twaalf jaar of meer staat en de rechtsorde door dit misdrijf ernstig is geschokt, kan de advocaat van een veroordeelde ter voorbereiding van een herzienings-aanvraag bij de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden een verzoek indienen tot het verrichten van nader onderzoek naar de aanwezigheid van een grond voor herziening als bedoeld in artikel 457, lid 1, onder c Sv. Vereist is dat er voldoende aanwijzingen zijn dat mogelijk sprake is van een grond tot herziening en dat het verzochte onderzoek in dat kader noodzakelijk is. De procureur-generaal kan – en is bij veroordelingen tot gevangenisstraf van zes jaren of meer daartoe verplicht – advies vragen aan de ACAS, ingesteld op grond van de Wet hervorming herziening ten voordele van 11 oktober 2012 (Staatsblad 2012, nr. 275). De ACAS adviseert over de wenselijkheid en de inhoud van nader onderzoek. Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek kan daarna een verzoek of een vordering tot herziening bij de Hoge Raad volgen.

Om de ACAS in staat te stellen haar adviesfunctie te vervullen is de ACAS in het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken van 12 september 2012¹ (hierna: het Besluit) een aantal bevoegdheden toegekend, variërend van de bevoegdheid tot kennisname van processtukken en het horen van personen die bij het onderzoek in strafzaak zijn betrokken tot en met het raadplegen van of zich laten bijstaan door een deskundige. Gegeven de taakopdracht is het niet de bedoeling dat de ACAS eventueel nader onderzoek zelf verricht. Indien de ACAS bepaalde – andere dan de hiervoor genoemde – onderzoekshandelingen wenselijk acht, bijvoorbeeld het (doen) horen van de veroordeelde of bepaalde getuigen, kan zij de procureur-generaal adviseren de betreffende specifieke onderzoekshandelingen te doen uitvoeren. De procureur-generaal kan, indien gewenst, tijdens of na de uitvoering van dit nader onderzoek opnieuw een oordeel van de ACAS vragen.

¹ Besluit: [het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken van 12 september 2012](#) (Stb. 2012-405).

2.2. GEWIJZIGDE SAMENSTELLING IN 2020

Conform de artikelen 3-6 van het Besluit bestaat de ACAS uit vijf leden en vijf plaatsvervangend leden, onder wie twee wetenschappers, een deskundige op het terrein van de politiepraktijk, een advocaat en een lid van het Openbaar Ministerie, ondersteund door een secretaris. In 2020 is de samenstelling van de commissie ingrijpend gewijzigd.

De tot 2019 geldende regels rondom de benoeming van (plaatsvervangende) leden vormden een potentiële belemmering voor de continuïteit van de ACAS, omdat in artikel 5 van het Besluit was bepaald dat (plaatsvervangende) leden voor een periode van tussen de vier en zes jaar worden benoemd, met de mogelijkheid tot herbenoeming voor eenzelfde periode. Aangezien een aanzienlijk deel van de (plaatsvervangende) leden in 2012 voor vier jaar was benoemd en hun benoemingen in 2016 voor een belangrijk deel werden verlengd, zou dit met zich brengen dat in 2020 een groot deel van de ACAS-leden vervangen zou moeten worden. Daardoor dreigde veel van de opgedane kennis en ervaring verloren te gaan. Met ingang van 1 januari 2019 is dit probleem overgenomen door middel van een (technische) wijziging van het Besluit, die mogelijk

maakte dat plaatsvervangende commissieleden kunnen worden benoemd tot regulier commissielid en vice versa.² Daarmee is een meer geleidelijke doorstroming binnen de ACAS bevorderd.

Gelet hierop is getracht de kennis en ervaring van de vaste leden zoveel mogelijk te behouden door, indien mogelijk, de vertrekkende vaste leden tot plaatsvervangende leden te benoemen. Zo zijn de in 2019 nog vaste leden H.L.G.J. Merckelbach en F. Posthumus inmiddels benoemd tot plaatsvervangend lid en zijn in hun plaats de plaatsvervangende leden C.J. Heijnsman en W.N. Ferdinandusse benoemd tot vast lid. Daarnaast is een tweetal nieuwe leden benoemd in verband met het vertrek van B.R. Visser en E.G.C. Rassin: J.A.J.T. Vissers als nieuw plaatsvervangend lid en M. Jelicic als nieuw vast lid van de ACAS.

De gewijzigde samenstelling ziet er uiteindelijk als volgt uit.

Vaste leden:

- prof. mr. C.P.M. Cleiren, tevens voorzitter, hoogleraar straf(proces)recht

² Besluit tot wijziging van het Besluit Adviescommissie afgesloten stafzaken in verband met een wijziging van de benoeming van commissieleden (Stb. 2018 - 522).

aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden;

- prof. dr. M. Jelicic, bijzonder hoogleraar neuropsychologie en recht aan de Universiteit Maastricht;
- mr. dr. W.N. Ferdinandusse, senior officier van justitie bij het Landelijk Parket
- prof. mr. A.A. Franken, hoogleraar straf(proces)recht aan de Universiteit Utrecht, tevens advocaat;
- C.J. Heijnsman, voormalig hoofdcommissaris van politie, politiechef van de regionale eenheid Oost Nederland;

Plaatsvervangende leden:

- prof. mr. dr. W.L.J.M. Duijst, hoogleraar forensische geneeskunde en gezondheidsstrafrecht aan de Universiteit Maastricht;
- prof. dr. H.L.G.J. Merckelbach, hoogleraar rechtspsychologie aan de Faculteit der Psychologie en Neurowetenschappen van de Universiteit Maastricht;
- mr. F. Posthumus, senior advocaat-generaal bij het ressortsparket, Vestiging Amsterdam;
- mr. J.I.M.G. Jahae, advocaat;
- J.A.J.T. Vissers, voormalig politiechef eenheid Rotterdam (a.i.) en voormalig politiechef Eenheid Zeeland-West-Brabant.

Secretaris:

- mr. drs. V.M.L. Sebel, wetenschappelijk medewerker bij de Hoge Raad der Nederlanden.

3. De werkzaamheden van de ACAS

3.1. STAND VAN DE ADVISERING

Sinds haar instelling in 2012 tot op 31 december 2020 heeft de ACAS in totaal in 38 zaken een (eind)advies uitgebracht. Zie <https://www.hogeraad.nl/over-ons/bijzondere-taken-hoge-raad-procureur-generaal/verzoeken-nader-onderzoek-herziening/overzicht-verzoeken-nader-onderzoek/>.

In 2020 is in subcommissies gewerkt aan lopende zaken. In dit jaar heeft de ACAS niet voltallig vergaderd en geen advies als bedoeld in art. 462 Sv uitgebracht.

In 2020 heeft de ACAS twee nieuwe adviesvragen van de procureur-generaal ontvangen. De ACAS heeft momenteel drie zaken in behandeling.

3.2. INHOUD VAN DE ADVIEZEN

De zaken die de ACAS in 2020 heeft ontvangen betreffen allebei verzoeken waarin wordt gevraagd nader onderzoek te doen naar nieuwe of gewijzigde verklaringen van getuigen, (mede)verdachten en/of slachtoffers.

Een van de adviesaanvragen betreft de zaak van de zogenoemde Playstationmoorden, een zaak die eerder in behandeling is geweest bij de ACAS. De verzoeker in deze zaak is veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf

wegens het medeplegen van moord, meermalen gepleegd en het medeplegen van diefstal met geweld. Aangevoerd wordt dat het opzet van verzoeker alleen gericht was op beroving en niet op het doden van personen. Een aantal personen, waaronder ook een aantal betrokkenen, heeft tegenover een particulier recherchebureau verklaringen afgelegd die volgens verzoeker een ander licht werpen op de rol van verzoeker. Verzocht wordt deze getuigen nader te (laten) horen. Daarnaast worden twee andere potentiële nova naar voren gebracht.

In de andere adviesaanvraag die de ACAS heeft ontvangen is de verzoeker wegens poging doodslag, meermalen gepleegd en handelen in strijd met de Wet Wapens en munitie veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van zes jaar. Verzoeker stelt dat niet hij, maar een ander (bij naam genoemd persoon) heeft geschoten, hetgeen bevestiging zou vinden in de verklaringen van een aantal getuigen aan wie de betreffende persoon dat heeft verteld. Verzocht wordt om deze getuigen te horen.

Beide zaken zijn nog in behandeling.

3.3. OVERIGE ACTIVITEITEN

Op 4 december 2020 heeft de ACAS samen met het parket van de Hoge Raad en het Openbaar Ministerie een (digitaal) mini-symposium ‘Vijftien jaar na het evaluatieonderzoek in de Schiedammer parkmoord, lessen van toen in de context van nu’ georganiseerd. Diverse artikelen over onder meer gerechtelijke dwalingen, herzieningen en het werk van de ACAS zijn gepubliceerd in een speciaal thema-nummer van *Expertise en Recht*.³

³ Zie *Expertise en Recht*, 2021, nr.1.

4. *De Rosmalense flatmoord*

Op 13 oktober 2020 heeft de Hoge Raad de herzieningsaanvraag in de zaak van de Rosmalense flatmoord gegrond verklaard.⁴ In deze zaak, waarin de ACAS advies heeft uitgebracht (ACAS 032), werd het levenloze lichaam van een 37-jarige vrouw met een doorgesneden halsslagader in het halletje van hun gemeenschappelijke flatwoning aangetroffen. Haar partner werd uiteindelijk wegens doodslag als verdachte aangehouden en vervolgd.

Het gerechtshof heeft zich bij het onderzoek geconcentreerd op twee scenario's: ofwel de gewezen verdachte heeft de keel van de vrouw met een mes doorgesneden, ofwel het slachtoffer heeft zichzelf met een mes de keel doorgesneden. Voor eventuele andere scenario's waren geen aanknopingspunten. Het hof verwierp op basis van twee deskundigenrapportages en de verklaring van een deskundige het scenario van zelfdoding en achtte voldoende bewijs aanwezig voor doodslag. Het hof ontsloeg de gewezen verdachte van alle rechtsvervolging omdat het misdrijf hem niet kon worden toegerekend. Hij kreeg tbs met dwangverpleging opgelegd voor het misdrijf en daarnaast voor een bedreiging, waarvoor geen herziening is gevraagd.

⁴ [HR 13 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1604.](#)

De uitspraak werd in 2008 onherroepelijk. Mede gelet op nieuwe informatie afkomstig van de (waarnemend) huisarts over waandenkbeelden bij het slachtoffer en in aanmerking genomen dat de veroordeling van de gewezen verdachte in belangrijke mate steunt op de oorspronkelijke deskundigenrapporten, is in deze zaak op verzoek van de ACAS door deskundigen van het NFI nader onderzoek gedaan naar beide scenario's. Uit dit onderzoek bleek volgens het NFI dat het bloedsporenbeeld meer past bij het scenario waarin de gewezen verdachte niet aanwezig is geweest bij het overlijden van het slachtoffer dan bij het scenario waarin hij wel aanwezig is geweest. Bovendien is onderzoek verricht aan foto's van de snijwond in de hals van het slachtoffer door een forensisch patholoog van het NFI, die tot de conclusie kwam dat de snijwond geen informatie gaf over de vraag of de wond door het slachtoffer bij haarzelf is aangebracht, of door een ander persoon. Deze nieuwe conclusies wijken af van de conclusies van de eerdere deskundigen.

De ACAS adviseerde de advocaat-generaal vervolgens aanvullend fysiek sporenonderzoek te laten doen aan de kleding en schoenen van de gewezen verdachte.

De advocaat-generaal volgde dit advies. Het aanvullend onderzoek is uitgevoerd door het NFI en de onderzoeksresultaten steunen de eerder door het NFI getrokken conclusie dat de bloedsporen beter passen bij een scenario van zelfdoding dan bij een scenario van moord/doodslag. Een en ander was aanleiding voor de door advocaat-generaal Aben in oktober 2018 ingediende aanvraag tot herziening. De advocaat-generaal betoogde in de vordering dat op grond van de nieuwe onderzoeksresultaten de veroordeling moet worden herzien. In zijn visie verhouden de nieuwe rapporten zich slecht met de bewezenverklaring voor doodslag en wijzen ze in de richting van zelfdoding. Met deze nieuwe inzichten kon het gerechtshof destijds nog niet bekend zijn.

Naar aanleiding van het tussenarrest van de Hoge Raad op 13 november 2018, waarin de Hoge Raad overwoog dat het voor de beoordeling van de aanvraag noodzakelijk is dat de deskundigen die eerder in de zaak hebben gerapporteerd in de gelegenheid worden gesteld zich uit te laten over de nieuwe deskundigenrapporten en dat ook onderzoek wordt gedaan naar de waandenkbeelden van het slachtoffer, heeft de advocaat-generaal dit nader onderzoek uitgevoerd en op (aanvullend) advies van de ACAS een

hoogleraar forensische geneeskunde de opdracht verleend om te rapporteren op basis van dezelfde uitgangsggegevens als alle deskundigen die in deze zaak hebben gerapporteerd. Deze hoogleraar kwam onafhankelijk van de overige deskundigen tot de conclusie dat zelfdoding waarschijnlijker is dan doodslag. De advocaat-generaal heeft vervolgens de vordering aangevuld.⁵

Waar de Hoge Raad op basis van de eerste vordering tot herziening van oordeel was dat aanvullend nader onderzoek noodzakelijk was voor de beoordeling van de aanvraag⁶, heeft de Hoge Raad na de aanvullende vordering van de advocaat-generaal uitgesproken dat (1) de mededelingen van de waarnemend huisarts over een bij het slachtoffer levende waan, (2) de deskundigenrapportages omtrent de bloedspoorpatronen en (3) de deskundigenrapportages van forensisch-geneeskundige aard over de verwondingen van het slachtoffer, ‘tezamen en in onderling verband beschouwd’, moeten worden aangemerkt als een nieuw gegeven als bedoeld in artikel 457 lid 1, aanhef en onder c, Sv.

⁵ Zie de conclusie van 7 juli 2020, [ECLI:NL:PHR:2020:684](#).

⁶ Zie HR 13 november 2018, [ECLI:NL:HR:2018:2095](#).

Die formulering wijst erop dat de Hoge Raad zijn oordeel heeft gebaseerd op de combinatie van verschillende elementen: nieuwe deskundigenoordelen en mededelingen van de (waarnemend) huisarts van het slachtoffer, die gemeen hebben dat zij het alternatieve scenario van zelfdoding ondersteunen. Daarmee lijkt nog geen antwoord te zijn gegeven op de vraag of een deskundigeninzicht dat afwijkt van het standpunt dat door deskundigen in het strafproces is ingenomen en dat is gebaseerd op dezelfde gegevens als die tijdens het strafproces bekend waren, voldoende is om tot herziening te kunnen leiden.⁷

In zaken waarin de bewezenverklaring niet (mede) op resultaten van forensisch-technisch onderzoek is gebaseerd, maar in doorslaggevende mate op verklaringen van een verdachte of een getuige, kan door bijvoorbeeld een deskundige op het terrein van de rechtspsychologie worden betoogd dat vanuit dit wetenschapsgebied ernstige twijfels bestaan over die verklaringen. De vraag is of een dergelijk deskundigenrapport als een novum kan worden aangemerkt, of slechts zal worden beschouwd

⁷ Zoals door Aben wordt opgemerkt in de conclusie van 7 juli 2020, [ECLI:NL:PHR:2020:684](#), randnummers 29 en 30.

als een ‘andere weging van het bewijs (dan de rechter heeft gedaan)’. In dit verband zijn de overwegingen van de wetgever bij de totstandkoming van de Wet hervorming herziening ten voordele (Stb. 2012, 275) relevant.⁸ Een nieuw gegeven kan volgens de wetgever ook gebaseerd zijn op omstandigheden die reeds bekend waren bij de rechter die de veroordeling heeft uitgesproken, maar die van zodanige aard zijn dat “voor de waardering van de portee van het bewijsmateriaal specialistische kennis nodig is, en er aanwijzingen zijn dat de rechter de werkelijke betekenis die aan dat bewijsmateriaal moet worden gehecht, niet heeft doorgrond.” Volgens de minister zijn er in dat geval “aanwijzingen dat de rechter het bewijsmateriaal niet op waarde heeft geschat, of zelfs maar in overweging heeft genomen. Bij dergelijke aanwijzingen kan sprake zijn van een novum.” Een en ander kan ook worden afgeleid uit de brief van de Minister van Justitie en Veiligheid d.d. 6 april 2020, waarin de minister onder meer het volgende overweegt: “Het vereiste ‘gegeven’, bijvoorbeeld een deskundigeninzicht, hoeft weliswaar zelf niet van feitelijke aard te zijn, maar moet wel het oog hebben op gegevens van feitelijke aard en daarop een nieuw licht

⁸ Zie Kamerstukken I, vergaderjaar 2011-2012, 32045, C (Memorie van Antwoord), p. 6.

werpen. (...) Maar in gevallen waarin voor de waardering van het bewijs specialistische kennis benodigd is en waarin de rechter het gegeven wel heeft kunnen zien, maar dit – als gevolg van een gebrek aan specialistische kennis – niet in overweging heeft genomen of op waarde geschat, is door de verruiming van het novumbegrip voorzien in een herstel-mogelijkheid. Indien de rechter het bewijsmateriaal onjuist heeft geduid, kan de juiste uitleg door een deskundige onder een novum vallen; er is dan voldaan aan het hiervoor besproken vereiste dat het moet gaan om een gegeven waarmee de rechter niet bekend was. Men zou dit ook kunnen aanduiden als een rechterlijke dwaling ten aanzien van de feiten.”⁹

Naar verwachting zal de Hoge Raad binnen afzienbare termijn duidelijkheid verschaffen over de vraag of een rechtspsychologische deskundigen-rapportage kan worden aangemerkt als specialistische kennis die van belang kan zijn voor de waardering van dergelijk bewijsmateriaal en voor het goede begrip van de portee daarvan.

⁹ Kamerbrief van 6 april 2020, nr. 2807399.

Colofon

Adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS)

Korte Voorhout 8 | 2511 EK 's-Gravenhage

Postbus 20303 | 2500 EH 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 361 13 11

www.hogeraad.nl

Uitgave ACAS

Redactie Verena Sebel

Ontwerp en realisatie VormVijf, Den Haag